

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 5.

Lýsingarprísir fyri petitreglu: 30 oyr. á fórsiduni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tirsdag hin 21. juni 1927.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bilagt á posthúsinum, brævasvarstøðum og skrivstovuni. Telt. 143.

1. árg.

SELVSTYREPARTIETS PRESSEORGAN »Tingakrossur« er bekymret over, at »Føroya Social-Demokrat« ikke giver tilstrækkelig Oplysning om, hvilke Opgaver, Socialdemokratiet og dets Presse paa Færøerne agter at arbejde for. »Hvad vilja »javnaðarmenn«?» spørger Bladet. Og det tilføjer, at mange nu ønsker Oplysning om,

»hvar hesin nýggi flokkurin í for-
oyskum politikki og samfundstarvi
stevnir, um hann bert er eitt lið í
hinum danska socialdemokratiska
flokkinum ella hevur sína egnu
heimliga serstöðu, — stutt at siga:
hvat okkara »javnaðarmenn« vilja.»

I Ordet »danske«, som vi har tilladt os at fremhæve i Citatet, stikker »Hestefoden« frem. Bladet ønsker aabnet en Debat om Socialdemokratiets Stilling her paa Færøerne udfra nationale Synspunkter.

Vi maa bedrovere »Tingakrossur« med, at heri kan vi ikke tjene det.

Der findes nemlig en anden Skillelinje, der deler Menneskene, og det er det sociale Spørgsmaal. Privatkapitalismen kender ingen Landegrænser. Danske og til Eksempel norske Udbyttere rækker gerne — nationale Uoverensstemmelser til trods — hinanden Haanden over Landegrænserne, naar det gælder om, at holde Folkets brede Lag i økonomisk Afhængighed af Privatkapitalen, saaledes at denne i Ro og Mag kan udbytte det arbejdende Folk. Al lignende Aarsag anmodede i 1899 under den store, danske Arbejderkamp danske højtpatriotiske Arbejdsgivere om Hjælp hos »Arvefjenden«, de tyske Kapitalister. Man bad dem om, ikke at lade de udelukkede danske Arbejdere faa Beskæftigelse i Tyskland, saalænge de danske Udbyttere førte Sultekrig mod egne Landsmænd, og som Tak herfor erklærede man sig til Gjenfjendens parat! Saaledes er Kapitalismen. Naar Udbytningsmulighederne er i Fare, saa fordamper Nationalismen. Er Pengesækken i Beknæb, kæmper Kapitalisterne i Fællesskab, uanset Landegrænser og nationale Stemninger.

Derfor er Socialdemokratiet et internationalt Parti, hvis Opgave det er, at rejse Arbejderne i alle Lande — ogsaa paa Færøerne — til en Kamp mod Privatkapitalismens Udbytning, og til Erkendelse af, at Produktionsmidlerne og Jorden bør være i Samfundets Eje, da en retfærdig Fordeling af det gennem Arbejdet skabte Udbytte ellers umuligegøres.

At naa dette Maal, er Social-

demokratiets Opgave. Men hvad vil Selvstyrepatriet? Dets Programs første Punkt lyder:

»sum serstok tjóð hava Føroyingar
rætt til at ráða fyri Føroya landi,
og virkast skal fyri sjálvstýri land-
sins.»

Arbejderne, Fiskerne, de smaa Jordbrugere kan med Rette spørge, hvad vil en sli national Selvstændighed økonomisk betyde for dem. Saafremt Færøerne — som det ønskes i ovenstaaende Programpunkt — opnaar nationalt Selvstyre, vil der da for det færøske Samfund blive givet saadanne Love om økonomiske Forhold, at Arbejdets Udbytte tilfalder dem, der arbejder, eller skal Privatkapitalismens Økonomi ogsaa være gældende System i det nye selvstyrede Samfund? Herom giver Selvstyrepatriets Program ingen Oplysning. Og Programmet er for dette ene som en Række andre Punkters Vedkomme meget uklart og taaget.

Hvad menes der til Eks. med Programmet Punkt 6, der lyder saaledes:

»Storru innlogur á lagalingan hátt
til logtingsins.»

De Indtægter, Samfundenes Fællesskasser hidtil har haft, fremkommer gennem de enkelte Samfundsmedlemmers Ydelser i Form af Skat. Men i de borgerlige Samfund, hvor den privatkapitalistiske og liberale Samfundsoptættelse endnu besjæler Flertallet af Lovgivningens Repræsentanter, har Lovenes Beskatningsprincipper altid vendt den tungeste Ende af Skattebyrden nedad mod det arbejdende Folk. Skal dette Princip ogsaa være raadende i det selvstyrede, færøske Samfund, eller skal Beskatningen hvile paa et retfærdigt Grundlag, saaledes at den velhavende Kongs- eller Odelsbonde og Storkøbmanden svarer Afgift af deres hele og fulde Skatteevne, som Fiskeren, Husmanden og Arbejderen allerede nu maa gøre det. Det nævnte Programpunkt siger intet om, efter hvilke Principper Selvstyrepatriet ønsker, at de øgede Indtægter skal skaffes. Men færøske »javnaðarmenn« er i høj Grad interesseret i at erfare, hvorledes dette Programpunkt skal fortolkes.

Ogsaa Punkt 7 tiltrænger en nærmere Udredning. Det lyder:

»Føroysk brunna- og vanlukku-
trygging fæst í lags.»

Skal disse Forsikringer administreres af det færøske Samfund? Eller skal de overlades privatkapitalistiske, færøske Selskaber? I borgerligt styrede Lande, ogsaa i Danmark, er man nu Vidne til, at privat oprettede

Forsikringsselskaber frugtbar og de Kapitaler, som skabes gennem de af de forsikrede indbetalte Premier, derved, at de udlænes til Stat og Kommuner, ofte til høje Renter, saaledes at Skatteyderne, (herunder ogsaa de forsikrede), gennem deres Skatter maa tilbagebetale disse Laan og Renterne deraf. Det derved indvundne Udbytte kommer imidlertid ikke de forsikrede men Aktionærerne til gode. Det er med andre Ord de privatkapitalistiske Aktionærer, som har startet Selskabet, der »skumme Fløden«. Færøske »javnaðarmenn« spørger derfor interesseret: Hvorledes skal dette Programpunkt forstås? Er det Hensigten, at i Stedet for fremmede Privatkapitalister skal det være færøske dito, der skal oprette Forsikringsselskaber og hente Udbytte af de af de forsikrede skabte Kapitaler, eller skal Frugtbarheden af de paa Færøerne tegnede Forsikringer komme det færøske Samfund til gode derved, at Udbyttet af Forsikringskapitalen indgaaer i det færøske Samfunds Fællesskase?

Selvstyrepatriets Programs sidste Punkt er uklart for »javnaðarmenn«. Der kræves:

»Virkast skal fyri frambrúði av
foroykskum vinnuvegum: fiskiskapi,
landbúnaði, handvirki, farmasigling
og øðrum.»

At dette sker, er færøske »javnaðarmenn« i høj Grad interesseret i. Og at Næringslivet giver et godt Udbytte til de forskellige Næringsgrene, er et Ønske, færøske »javnaðarmenn« kan dele. Men efter hvilke Principper skal Udbyttets Deling ske? Herom siges der intet i Programmet. Men den Side af Sagen bør klæres, forinden færøske »javnaðarmenn« kan tage Stilling til, om et selvstyrede, færøsk Samfund er noget, de bør øve en Indsats for Genneførelsen af.

Saafremt »Tingakrossur« er i Stand til at give tilfredsstillende Svar paa de Spørgsmaal, der kræver sin Løsning i Øjeblikket. Vi tænker her bl. a. paa den sociale Forsorg. Om dette Emne indeholder Selvstyrepatriet ikke et Ord. Og den, der skriver disse Linjer, har heller ikke set, at denne Sag i nogen særlig udpræget Grad interesserer »Tingakrossur«. Hvad mener Bladet om de meget lave

Aldersunderstøttelser, der flere Steder her paa Øerne bydes fattige, gamle Mennesker. Godkender Selvstyrepatriet og »Tingakrossur« dette? Hvis ikke, vil Partiet og Bladet da arbejde med paa Reformers Gennemførelse, saa at de gamle skærmes mod Bekymringer for at skaffe sig det daglige Brod.

»Tingakrossur« spørger, hvad Socialdemokratiet vil paa Færøerne. Vi vil arbejde for Løsning af det sociale Spørgsmaal og Indførelse af et Samfund, hvis Grundlov er formet efter de gennem Socialdemokratiets Program udtrykte Principper.

For dette Maal vil Socialdemokratiet arbejde overalt, hvor Landenes Befolkning slutter op under Socialismens Banner.

Maa vi derfor spørge: Hvorledes er Selvstyrepatriets Stilling til det sociale Spørgsmaal?

Færøske »javnaðarmenn« vil med Interesse imødesæ Svaret, thi Linjerne vil herigennem klæres.

Anton Nielsen.

— Neistar. —

Norsk »Morgenbladet« har Ansvaret for følgende:

En ældre Mand med et lidt trægt Væsen var nylig indkaldt som Vidne i en Retssag i Norge.

Som det var at vente, tog Modpartens Sagfører haardt fat paa ham og rettede de mest nærgaaende Spørgsmaal til ham, men den gamle besvarede alle med engelig Taalmodighed.

Sagføreren var ikke til at standse. Ominder spurgte han:

— Har De nogen Sinds været i Fængsel?

— Ja, kom Svaret nok saa roligt — to Gange.

— Se, se! Og hvor længe den første Gang.

— To Dage.

— Og den anden Gang?

— Ja, det var bare en Eftermiddag.

— Det var nogle højt mærkelige Straffe ... Vi De ikke forklare mig, hvad De havde gjort?

— Ja, egentlig gjort noget havde jeg jo ikke, mente den gamle. Men jeg er Murer, og jeg skulde hvidte Celler til en ny Fange ... en Sagfører, som havde bedrøgt sine Klienter.

En ung Mand elsker en ung Pige. De er begge meget fattige. Pigen har et vidunderligt langt blondt Haar. Den unge Mandens eneste Verdigenstand er et Ur, som han sætter overordentlig stor Pris paa.

Julen nærmer sig, og begge spekulerer længe over, hvorledes de kan berede hinanden den største Glæde.

Den unge Mand har ingen Penge at købe for. Han sælger sit Ur for Pengene køber han en kostbar Kam til sin elskedes blonde Haar.

Den unge Pige har heller ingen Penge. Hun klipper sit Haar af og sælger det. Og for Pengene køber hun en Kæde til sin elskedes kostbare Ur.

Grosserer Bang, hvis Sprogkundskaber er minimale, ønsker en Auto-

mobiel og grubler forgæves over, hvad det svære Ord hedder paa Fransk. Endelig siger han til Portieren.

— Tof-toff! Baat-Baat!

Portieren: Ønsker Hr. Grosseren en Bil?

Bang: Er De dansk? Hvorfor sagde De ikke det straks? Saa havde jeg ikke behøvet at staa og tale Fransk!!!

Kan Du tænke dig, hvor forferdeligt! Min Dameskrædderinde har skrevet til min Mand, at hun ikke vil sy noget til mig, for hendes Regning er betalt.

— Hvad sagde dog din Mand?

— Sagde? Han skrev og takkede hende paa det varmeste og bad hende indstændigt om endelig at holde fast paa den Beslutning.

Fru A: — Jeg saa en aldeles henrivende Hat i Dag i et Vindue.

Fru B: — Købte du den?

Fru A: — Nej, ikke endnu. Jeg maa først have udset mig en endnu dyrere, som min Mand kan erklære, at han ikke har Raad til at give mig, saa jeg kan lade mig nøje med den anden.

— Vil De hurtigt barbere mig! Jeg ligner jo et Pindsvin!

— Skal ske, Pindene skal vi snart faa væk!

Danske Fiskeres Organisation.

Et Jubilæum. — Vil de danske Fiskere deltage i Fiskeriet ved Grønland? — Realiseres nu Havfiskeriplanerne?

Dansk Fiskeriforening fejrede i Begyndelsen af Juni Maaned 40 Aarsdagen for Foreningens Stiftelse.

For danske Fiskere og deres Erhverv har Foreningen gennem de mange Aar paa en Række Omraader været til megen Gavn. Derfor var der ogsaa Feststemning over den Sammenkomst som holdtes i København i Anledning af de 40 Aar.

I Foreningens Bårdomsaaar var Fiskeriforeningen betydelig »fornemmere».

Man havde ikke bare Prins Valdemar som Ærespræsident. Grev Moltke-Bregentved var mange Aar Foreningens Præsident og andre fine Folk sad i Bestyrelsen. Men i de 40 Aar er der gennemført Selvstyre i Fiskeriforeningen. Der er ikke længere Grever eller Baroner i Bestyrelsen. Ej heller er der Storkapitalister. Udrensningen foregik i to Tempi. Først maatte Greverne forsvinde for nogle Fiskehandlere, Konsulere og Embedsmænd. Men de nye var jo egentlig ikke bedre end de gamle. Nu er det derfor Fiskerne selv, der styrer deres Forening, og saadan bør det selvfølgelig være.

For Erhvervet er der i de 40 Aar foretaget en lille Revolution, idet Motordrift er indført. Fiskeren har gjort sig uafhængig af Vejr og Vind, saa vidt det er muligt. Derved er meget vundet. De gode Havne, der er opnaaet, er ogsaa af stor Værdi for Erhvervet. Statstilskud til Anskaffelse af Baade i privat Eje er forøget mærkbart. Der skulde altsaa synes at være de bedste Betingelser for Fiskeriets Udvikling.

Det gaar imidlertid ikke godt. Længe har der været klæget over, at Kulleren er i stærk Tilbagegang i